

Etcetera: En zelf spelen in een groep, trekt dat je nog aan?

Peter De Graef: Dat is ook prettig, zoals nu in *De Burgermansbruiloft*. Maar spelen blijft een heel arbeidsintensieve job, gewoon al fysiek: rijden, spelen, terugrijden. Ik doe dat nu vier keer per week, twee uur staan wippen en zweten. Dan moet je zorgen dat je fysiek goed in orde blijft. Goed slapen en goed eten, anders trek je het niet: onregelmatige uren, de kinderen daar nog tussendoor. Het gaat wel als je rustig blijft. De voorbije jaren zat ik tussen het spelen door nog te schrijven. Nu doe ik maar één ding tegelijk, en dan heb ik het voor mijn doen heel rustig. Zelf spelen wil ik zeker blijven doen, maar misschien niet meer elk seizoen.

Etcetera: Heb je al plannen voor na je sabbatjaar?

Peter De Graef: Er liggen plannen. Die zijn goed, maar ik begin er pas terug aan als ik er klaar voor ben. Ik wil iets anders doen dan stukjes maken. Dat kan van alles zijn, zowel film als theater. Ik vind het ook prettig om jonge mensen bij hun eigen proces te brengen, om hen te laten spelen, schrijven, enzovoort. Als ik subsidies zou aanvragen om een groep te starten, dan zou ik proberen een aantal mensen bij elkaar te brengen die willen toneel maken op mijn manier. Wat mijn manier is, weet ik niet. Dat ondervind ik altijd terwijl ik werk. Maar er is blijkbaar wel iets, en dat werkt ook. Het impliceert dat die jonge mensen autonoom kunnen werken, dat ze kunnen schrijven en zo. Bij al die dingen zou ik hen wel helpen, maar ze moeten zelf hun ding maken. Het zal ook nooit gebeuren dat ik me verantwoordelijk voel voor het draaiend blijven houden van een groep. In die zin zal ik nooit een gezelschap stichten. In principe moet die groep autonoom kunnen draaien terwijl ik ook andere dingen doe. Er zal natuurlijk regelmatig contact zijn met elkaar, maar op hetzelfde ogenblik zijn er enkelen aan het schrijven, is iemand aan het regisseren en weer anderen spelen. Dat sluit niet uit dat we eens met z'n allen een stuk spelen dat ik regisseer of dat ik al eens meespeel in een stuk van iemand van hen. En er moet natuurlijk ook 'vloeiende' in zitten. Er moeten mensen kunnen gaan en komen. Dat zie ik nog wel groeien in de toekomst. Dat zou dan in Vlaanderen, in Antwerpen, moeten zijn.

Etcetera: Kan het niet in Nederland?

Peter De Graef: Juist wel, maar ik wil het hier doen. Toen ik subsidies aanvraag voor De Stichting was één van de motivaties van praktische aard: ik rijd 60.000 km op een jaar. Gerekend aan 110 km/u zit ik jaarlijks 545 uur of 3 1/2 maand (68 werkdagen van 8u) in de

auto. Daarin kruipen 450.000 frank aan kilometervergoeding. Die tijd en dat geld kunnen we nuttiger besteden, om van het milieu nog te zwijgen. Het is een economische overweging, maar ook feitelijk zou het mij beter uitkomen om een vaste stek in Antwerpen te hebben. Nu ik die subsidies niet gekregen heb, concentreer ik me in eerste instantie weer op een projectmatige manier van werken. De precieze wegen heb ik nog niet achterhaald, want ik zeg ook: *hold your horses*. Straks ligt er geld op tafel en moet ik aan het werk! Maar er zijn voldoende mensen die me verzekeren dat het in Nederland geen probleem is om aan geld te geraken – zelfs niet voor grootschalige projecten – wanneer ze geloven in de mensen die het trekken. Men is er heel open. Er is meer geld. Het is een grotere industrie. Er zit ook meer volk op.

Etcetera: Is er ook meer flexibiliteit?

Peter De Graef: Neen. Ook in Nederland is het systeem vastgelopen. Er wordt té veel geproduceerd, té veel gesubsidieerd en té veel gespeeld, waardoor er een brei van voorstellingen door die schouwburgen wordt geperst. Grote zaal, kleine zaal, elke avond iets anders,... Er zit veel magers tussen. Mensen gaan twee keer kijken en als ze elke keer iets magers te zien krijgen, blijven ze de derde keer weg. Als er dan iets goeds is, blijft de zaal ook leeg. In Nederland bereik ik nog niet 1% van mijn potentiële doelgroep. Dat is niet goed hè. Anderzijds moet ik wel zeggen dat het altijd vol zit bij de producties van Dirk Tanghe. Dat is het resultaat van de hoge scores van de voorbije jaren. Hij wordt goed gepromoot en de mensen houden hem in 't oog. Met uitverkochte zalen nog vóór de première als gevolg. Eigenlijk is het een kermis die je niet in handen hebt.

Etcetera: In een reactie op de subsidietoekenningen zei je: 'Het zijn de instituten die betaald worden terwijl het produceren zou moeten ondersteund worden.' Wat bedoel je daarmee?

Peter De Graef: Je hebt drie actoren: de producenten, de overheid en de instituten, vooral de receptieve schouwburgen in Nederland en de culturele centra in Vlaanderen. De overheid zegt aan de kunstenaar: maak iets met het geld dat je van ons krijgt. De kunstenaar gaat met de receptieve schouwburg praten en vraagt of die zijn product op voorhand wil kopen, want anders heeft hij onvoldoende geld om te repeteren met zoveel mensen. Wanneer het vorige product van een kunstenaar goed was, wil de schouwburgdirecteur graag mee een risico nemen voor de volgende voorstelling, met subsidiegeld uiteraard. De speellijst ligt meestal al vast nog voor het stuk gemaakt is. Dan komt het stuk uit: matig, niet goed, maar ook

niet slecht. Dus we spelen het maar. Het resultaat: het theater in zijn geheel verliest aan kwaliteit. Waarom? Omdat men niet kan zeggen: het is niet goed genoeg, we spelen niet. Dat kan men niet zeggen, want dan kan men zijn mensen niet uitbetalen.

Ik denk dat haast de volledige geldstroom naar de kunstenaars moet gaan. De receptieve schouwburgen zouden nog een klein geldstroompje moeten krijgen voor hun werkingskosten, maar de kunstenaars zouden gratis of vrijwel gratis moeten komen spelen. Dan heeft de kunstenaar de vrijheid om zijn voorstelling al dan niet te spelen, aangezien hij toch doorbetaald wordt. Want let op: ook als je het geld hebt, is het heel pijnlijk om niet te spelen als je gerepeteerd hebt. Dat zal soms dus wel gebeuren, maar niet zo dikwijls. Zoals de zaken er nu voorstaan kunnen alleen grote gezelschappen het zich permitteren om een onvoldoende voorstelling niet te spelen. Het is natuurlijk een te gekke omschakeling, als je zulke grote geldstromen moet gaan omleggen, rechtstreeks naar de kunstenaar. Dat zal men nooit doen, maar ik zie geen andere oplossing. En natuurlijk zullen er in dat systeem veel gemakkelijker koppen rollen. Er wordt immers te veel geproduceerd. Er moet wat gefilterd worden. Maar doe dat maar eens: minder produceren terwijl heel Nederland vol theaterpaleizen staat, met juffrouwen voor de koffie en al wat je wil. Alleen, het zit leeg. Het is betaald, het draait, maar het zit leeg. In Vlaanderen speel je gelukkig zelden voor haast lege zalen.

Wat het geschetste marktsysteem betreft, is België echter een kopie van Nederland. Ons systeem is gelieerd aan het Nederlandse. Als het Ro Theater al in september zijn volgend seizoen begint te verkopen in België – en zij zeggen 'alleen die en die week zitten we in Vlaanderen, als je ons wilt hebben moet je nu boeken' –, dan moet Vlaanderen volgen. We proberen de pest van overboeking eruit te krijgen hier in Vlaanderen – de verkopers zitten er ook mee – maar in Nederland blijft men bij de pakken zitten.

Geduld

Etcetera: Dien je bij de volgende subsidieronde opnieuw een aanvraag voor structurele subsidies in?

Peter De Graef: De eerste vier jaar wil ik geen aanvraag meer indienen. Ik neem nu volop de tijd om mijn weg te zoeken. Nu ik in de scholen sta, neem ik de kans om nog wat beter te worden in het doorgeven en het sturen. Tussendoor kan ik al eens iets maken met mensen die ik daar ontmoet, maar ik wil in geen geval samen met het geld een heleboel voorwaarden opgelegd krijgen. Het is ontstel-